

Gedeputeerde Staten**De voorzitter van Provinciale Staten van Zeeland
T.a.v. de Statengriffie**

onderwerp	kenmerk	behandeld door	verzonden
Visie op ondermijning	20026520		

Middelburg, 15 september 2020

Geachte voorzitter,

Hierbij informeren wij u over de wijze waarop wij, samen met de overige partners in Zeeland, ondermijning willen voorkomen en bestrijden. Dit is tevens onze reactie op de motie die hierover 29 mei jl. in uw Staten is aangenomen. In de najaarsnota gaan wij in op de financiële gevolgen.

In de PS-vergadering op 29 mei jl. heeft Provinciale Staten door het aannemen van een motie uitgesproken dat zij een structurele invulling willen geven aan de beschikbare formatie voor het thema Ondermijning, die minimaal gelijk is aan de huidige tijdelijk gefinancierde formatie. Daarnaast hebben Provinciale Staten het college van Gedeputeerde Staten verzocht om voorstellen te doen over de provinciale rol in de samenwerking met het doel een impuls te geven aan het voorkomen en bestrijden van ondermijning. Belangrijk onderdeel hierin is de aandacht voor de aanpak van zeehavens.

Hieronder zetten wij de belangrijkste programmalijnen uit ons beleid op een rij. De programmalijnen geven de doelstellingen weer en bieden houvast bij de invulling van onze rol. Daarnaast biedt het ook duidelijkheid voor onze partners in het netwerk die zich bezig houden met de aanpak van ondermijning. Wij gaan u periodiek via onze reguliere planning- en control cyclus informeren over de voortgang en uitvoering van het beleid. Tevens zullen wij het beleid na drie jaar evalueren. In deze brief delen wij met u onze aanpak voor de komende jaren.

Ondermijning en integriteit

We spreken van ondermijning als er aantasting plaatsvindt van institutionele gezagsstructuren die de werking van het samenlevingsstelsel borgen en sturen. Ondermijning is het gevolg. Zelden is het een doelbewust effect van handelen. Veel vaker is het een resultaat van handelen dat gericht is op iets anders, zoals het verdienen van geld met criminele activiteiten, of het uitoefenen van macht op een bepaalde groep mensen met ondermijning als bijkomend effect. In de context van de Provincie Zeeland kan bij criminele activiteiten bijvoorbeeld gedacht worden aan milieucriminaliteit.

Ondermijning tast de legale en beoogde werking c.q. de integriteit van de samenleving aan. De aard en omvang van ondermijning, de vaak nauwe verwevenheid met legale sectoren in de maatschappij en de beperkingen waar de verschillende overheidsinstanties tegenaan lopen kan het beste met een integrale overheidsaanpak worden bestreden. Het gaat hierbij om de gezamenlijke aanpak door overheden en overheidsdiensten, om te voorkomen dat de integriteit van de overheid en de samenleving wordt aangetast en in het uiterste geval de onderwereld de bovenwereld binnendringt.

Hoe het de Provincie raakt

Burgers en ondernemingen hebben de Provincie nodig bij bepaalde diensten of besluiten, zoals vergunningverlening, subsidieverlening, verkoop of verhuur van grond of vastgoed, of aanbesteding van projecten. Waar houdt onbedoelde dienstverlening op en beginnen integriteitsproblemen als blijkt dat een onderneming die een milieuvergunning aanvraagt een reeks aan milieuovertredingen heeft begaan? Of het verlenen van vergunningen aan bedrijven die het niet zo nauw nemen met arbeidsomstandigheden, personeel uitbuiten en ook geld witwassen? Het doel is een preventieve aanpak te ontwikkelen, waarbij vooraf al rekening kan worden gehouden met risico's van ondermijning en onbedoeld faciliteren wordt voorkomen. De Provincie wil inzake ondermijning een "weerbare organisatie" met een "weerbaar bestuur" zijn.

Daarnaast is het van belang te voorkomen dat criminele netwerken ongestoord hun gang kunnen gaan. Dit kan niet meer als het exclusieve probleem van de strafrechtketen worden gezien. Het gaat immers om veel meer dan het opsporen en vervolgen van verdachten, het terrein waar de politie en justitie zich van oudsher mee bezig houden. Het gaat om de bestrijding van misbruik en het oneigenlijk gebruik van middelen en bevoegdheden. Voor de Provincie kan dat concreet betekenen dat het college van GS geen vergunning verleent aan een onderneming, omdat de betreffende onderneming gedurende lange tijd en op frequente basis diverse delicten begaat.

Het is van belang dat naast de bestrijding van criminaliteit door de strafrechtketen, er ook barrières worden opgeworpen die een preventieve werking hebben. Enerzijds heeft de Provincie een algemene verantwoordelijkheid om te voorkomen dat het vertrouwen in een veilige en integere provinciale samenleving wordt ondermijnd. In samenwerking met onze partners, waaronder de Zeeuwse gemeenten en Regionale uitvoeringsdienst (RUD), dragen wij hier zorg voor. Anderzijds heeft de Provincie de specifieke verantwoordelijkheid, om te voorkomen dat haar eigen wet- en regelgeving wordt misbruikt. Niet alleen om te voorkomen dat malafide ondernemers worden gefaciliteerd middels een vergunning en daarmee de mogelijkheid krijgen in de toekomst weer overtredingen te begaan, maar ook om bonafide ondernemers en burgers een eerlijk speelveld te bieden.

Kortom, het zorgen voor een vrije, veilige en rechtvaardige samenleving is een kerntaak van de overheid. Daarnaast willen wij de integrale aanpak tegen ondermijning in Zeeland aanmoedigen, ondersteunen en faciliteren. Dat doen we vanuit onze positie als provinciaal midden bestuur. Het doel dat we willen bereiken is om samen met onze Zeeuwse partners en de Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland, Zeeland de komende jaren weerbaarder te maken tegen de invloeden van ondermijnende criminaliteit.

Rol van de Provincie

De Provincie heeft een rol ten aanzien van de eigen bevoegdheden en werkprocessen en ten aanzien van haar rol in gemeenschappelijke regelingen en samenwerkingsverbanden. De RUD speelt bij vergunningverlening en handhaving een belangrijke rol. De Provincie heeft geen primaire rol en verantwoordelijkheid in de opsporing van criminaliteit en wil zich dan ook niet in een regierol boven, maar ondersteunend naast de ketenpartners opstellen. Samenwerken staat in de visie centraal. De Provincie streeft ernaar om bij de aanpak van ondermijning zoveel mogelijk verbinding te zoeken met o.a. de Zeeuwse gemeenten en daarmee een breed draagvlak te creëren. Onze insteek hierbij is niet om in hun bevoegdheden te treden, maar om hen waar mogelijk te helpen en te versterken.

Door het probleem niet alleen te zien als veiligheidsvraagstuk, maar ook als economisch, sociaal, toeristisch of breed maatschappelijk vraagstuk zien wij meer mogelijkheden om deze opgave aan te pakken. Met vier programmalijnen; **1)** weerbare organisatie, **2)** weerbare overheid, **3)** weerbare samenleving en **4)** data, inzicht en onderzoek, willen we deze aanpak inzetten op onderwerpen waar deze vraagstukken onze provinciale taken raken. Dit zorgt ervoor dat wij complementair zijn aan de veiligheidsaanpak van onze Zeeuwse partners, de sectoren zelf, overheden en de Taskforce-RIEC Brabant Zeeland.

Programmalijn 1. Weerbare organisatie

Programmalijn 1 gaat over het onderhouden en vergroten van het bewustzijn inzake ondermijning, weerbaarheid en integriteit van Provinciale Staten, College van Gedeputeerde Staten, managementteam, leidinggevenden, hoofd opdrachtnemers en medewerkers van de Provincie. De integriteit en weerbaarheid van overheids personeel vormt een essentieel onderdeel in de aanpak van ondermijning. Hierbij speelt de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet BIBOB) een

belangrijke rol. De toepassing van deze wet zien wij als een kerntaak. In deze programmalijn blijven we kijken naar onze "eigen" weerbaarheid en integriteit en versterken deze in de organisatie. Zo gaat het er o.a. ook om dat iedere medewerker binnen en buiten het provinciehuis een antenne heeft uitstaan om signalen van ondermijning op te vangen en deze ook ergens kwijt kan. Dus niet alleen de interne bewustwording vergroten, maar vooral ook afspraken maken over de manier waarop ontvangen signalen gedeeld kunnen worden met collega's en leidinggevenden.

Naast de toepassing van de Wet Bibob zullen wij onder andere een interne cursus organiseren, voor medewerkers, leidinggevenden en bestuurders om hen bewust te maken van de mogelijke risico's, handvatten mee te geven hoe deze te herkennen en handelingsperspectief te bieden hoe hier mee om te gaan.

Programmalijn 2. Weerbare overheid

Zeeland heeft met 13 gemeenten, de politie, het Openbaar Ministerie, Belastingdienst, FIOD, de Taskforce RIEC en RUD, veel partners die zich inzetten voor de aanpak van ondermijning. Al deze (overheids)partners ontwikkelen initiatieven en leveren inzet op dit thema, zowel zelfstandig als in samenwerking met elkaar. Als Provincie kunnen we aansluiten en faciliteren bij nieuwe en bestaande projecten en initiatieven. Het uiteindelijke doel is dat alle gemeenten in Zeeland, als ook de omgevingsdienst en de Provincie zelf, tenminste een adequaat en gedeeld basiskennisniveau hebben over ondermijning, over de eigen weerbaarheid en in staat zijn om vervolgens tot (gezamenlijk) effectief beleid en maatregelen/barrières te komen.

We zetten ons in om de Zeeuwse ketenpartners te ondersteunen, aan te moedigen en te faciliteren bij de aanpak van ondermijning. In samenwerking met o.a. de Zeeuwse gemeenten, de RUD en de Taskforce-RIEC zal in beeld worden gebracht bij welke aanpak de Provincie een faciliterende rol kan spelen. In dat kader zullen we ook onze financiële bijdrage aan de Taskforce-RIEC beoordelen.

Programmalijn 3. Weerbare samenleving

We vinden het belangrijk dat er bij de aanpak van ondermijning aandacht is voor kwetsbare groepen in de samenleving. Door diverse omstandigheden kunnen mensen en ondernemers meer vatbaar zijn voor de verlokkingen van criminaliteit. Het bieden van kansen om weerbaarder te worden of juist om uit de criminele wereld te raken is een preventieve aanpak van ondermijning. De Commissaris van de Koning ziet op dit gebied een taak voor hem weggelegd vanuit zijn rol als Rijksheer. In deze programmalijn gaat het over het ondersteunen van maatschappelijke initiatieven, het faciliteren van projecten en het onder de aandacht brengen van een oplossingsgerichte aanpak.

Ten aanzien van drugssmokkel in de Zeeuwse havens vormen de driehoekspartners (burgemeester, politie en OM) het bevoegd gezag. De Provincie kan, ook uit het oogpunt van haar verantwoordelijkheid bij North Sea Ports, waar nodig en gewenst de samenwerking ondersteunen. Een dergelijke rol ziet de Provincie ook voor zichzelf weggelegd voor het buitengebied, waar boeren en andere eigenaren van stallen of opslagloodsen mogelijkwijs in de verleiding kunnen komen of worden gedwongen om drugscriminelen onderdak te bieden voor productie van drugs. Meer in het algemeen ligt er een belangrijke rol voor toezicht en handhaving door de RUD. Tot slot kan bij deze programmalijn worden aangesloten bij het Platform Veilig Ondernemen, dat als doel heeft ondernemers in brede zin te ondersteunen en helpen weerbaarder te worden en blijven tegen de invloeden van ondermijning.

Programmalijn 4. Data, inzicht en onderzoek

Bij de aanpak van ondermijning valt het gebruik van data niet meer weg te denken. Voor de Provincie Zeeland is het mogelijk om met de haar ter beschikking staande data en het mogelijk faciliteren van data-onderzoek veiligheidsproblematieken in kaart te brengen. Het doel van deze lijn is om zowel de Provincie als de gemeenten in staat te stellen slimmer en data gedreven met hun veiligheidsproblematiek om te gaan. Dit geeft inzicht in de eigen mogelijkheden om intelligence toe te voegen aan het eigen en integraal werkproces. Het bevordert de interne afstemming en samenwerking tussen de afdelingen en in het licht van concrete ondermijningsthema's worden signalen eerder waargenomen en herkend.

Tot slot

Middels bovenstaande programmalijnen neemt het college van GS de aanpak van ondermijning verder ter hand. In de reguliere planning- en control cyclus zullen wij u betrekken, informeren en voorstellen doen. Om ervoor te zorgen dat wij gehoor geven aan o.a. de eerder genoemde motie van uw Staten en de genoemde ambities en doelstellingen zoals bovenstaand uiteengezet behalen, nemen wij de financiële consequenties en afwegingen op in de najaarsnota waarvan de planning is dat die op 13 november wordt behandeld in uw Statenvergadering.

Met vriendelijke groet,

gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris